

Təhsil Nazirliyi və "Azərbaycan müəllimi" qəzeti nin təşkilatçılığı ilə ADA Universiteti ndə ali təhsil müəssisələrinin gələcəyi müzakirə olunub. Universitet rəhbərləri, millət vəkili, təhsil ekspertləri, o cümlədən müəllim və tələbələrin qatıldığı diskussiyada gələcək universitetləri bələdçiləri kimi ortaya çıxıb. Aparıcı Cəsarət Valehovun qoyduğu sualların ətrafında Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti nin (UNEC) rektoru dəlil Muradov, ADA Universitetinin prorektoru Fəriz Səmədzadə, ADA Universitetində Verilən Analizi Tədqiqat Mərkəzinin direktoru Abzəddin Adamov, millət vəkili Fəzil Mustafa, Vüsal Hüseynov və Tahir Mirkiyə, universitetlərin müəllim və tələbələri, təhsil ekspertləri ali təhsil müəssisələrində müəhd olunan ən müxtəlif problemləri dilə gətirib, universitetlərimizin gələcəyini təmin edəcək ayr-ayraddımlarla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Universitetlərdə tam yeni baxışa ehtiyac var

C. Valehov qeyd edib ki, Azərbaycanda ölkə səviyyəsinə qədərliklər qəbul edilərkən daha çox 15-20 illərində bəzə verə biləcəkləri nəzərə almalı. Növbəti 20 illikdə də çox ciddi texnoloji, iqtisadi, sosial dəyişikliklər gözlənilir.

Bu dəyişikliklərin fonunda universitetlərin özünü necə hiss edəcəyi maraqlıdır. "Onların gələcəyi necə olacaq?", "Gələcək universitetlərdə hansı trendlər olacaq?", "Məhkəmə bazarının tərkibi necə dəyişəcək?", "Rəqabətdə universitetlərə partnyor və ya rəqib olacaq hansı modelləri görə biləcəyik?", "Rəqəmsal epoxanın böyük sürətlə hərəkət etməsi zərərli daxil oldu və bir vaxtda analoq iqtisadiyyatdan rəqəmsal epoxaya keçiddə universitetlər bu transformasiyanı necə hiss edəcək?" suallarına həər kəsə düəndür.

R. Rektoru dəlil Muradovun fikrincə, universitetlərin 15-20 il sonrakı taleyi qlobal iqtisadiyyatda bütövlükdə cəmiyyətdə hansı dəyişikliklərin gedəcəyini proqnozlaşdırmaq bacardına bağlıdır. "Sovet dövründə universitetlərdə gözlənilənə ondan ibarət idi ki, xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrini üçün mütəxəssislər hazırlansın. Bəzər iqtisadiyyatında bu özünü tam doğırlıdır. Çünki artıq təyinat sistemi yoxdur və universitetlərin yetiədirədiyi kadrların məhkəmə bazarında özünü layiq yer tutması bir sərəfərlə mümkünür. Birincisi, universitetlərin kadr hazırlığı birbaəə olaraq məhkəmə bazarının tələblərinə cavab vermir. Heç məhkəmə bazarının tələblərinə bəlli deyil. 3-5 il sonra məhkəmə bazarında fəaliyyət göstərən iəgötürənlərin taleyinin necə olacağı isə sual altındadır. Onlar rəqabətdə nə çıxanda bilər, çəxməyə də. İkinci, qəbul etsək ki, bugünkü məhkəmə bazarında çox fəal olanlar 5 il sonra da olacaqlar, həmin iəgötürənlərin 5 il sonrakı məhkəmə bazarı üçün əsaslandırılmıə proqram yoxdur. Burdan çıxan nəticə ondan ibarətdir ki, universitetlərin məhkəmə bazarınə özünü təhlil etməli, iəgötürənlərin tələblərinə qəbul edilməsi mümkün olan təklifləri bazarı çəxmaldırlar".

Ə. Muradov bundan daha vacib hesab etdiyi bəqə bir problemə də toxunub: "Bu gün rəqəmsal iqtisadiyyat Azərbaycanda yoxdur. Bu halda universitet gələcəkdə tələb olunan yeni iqtisadiyyat formalađırmalı, yeni biznesin ortaya qoyulması üçün təkliflər hazırlamalı, məhkəmə bazarından heç nə gözləməməlidir. Bəqə bir tələfdən, daxili məhkəmə bazarı bazarının tələblərinə əsas gətirdüyümüz halda, belə hazırlayacaqmı? mütəxəssislər dünyə iqtisadiyyat baxımından rəqabətdə davamlı olmaya bilər. Çünki Azərbaycan iqtisadiyyatı inkiəaf etməi ölkənin iqtisadiyyatı ilə müqayisədə daha az rəqabətdir. Daha az rəqabətli iqtisadiyyat üçün mütəxəssislər hazırladıqda rəqabətli iqtisadiyyat üçün tələb olunan kadr hazırlığı yanaşmasından uzaqlaşır. Universitetlərin cəmiyyətin gələcəkdə formalaə bilən strukturu üçün təhsil, tədqiqat, innovativ yanaşmanə ortaya qoymalı, cəmiyyətin düəndüyündən də irəli gedərək yeni yanaşmalar gündəmə gətirməlidir. Çox ciddi çağırışlar var. Universitet bitirən məzun öz ixtisas üzrə 4, ya da 6 aylıq əlavə kursa ehtiyac hiss edirsə, onda həmin təhsilə yenidən baxılmalıdır. Ya universitetin təhsilə həmin kurs səviyyəsinə enməlidir, ya da universitet məzunundan gözlənilərimiz dəyiəməlidir".

Universitetlər zamandan geri qalır

Müzakirə iştirakçılar süni intellektin inkişafı?trafında xüsusilə geniş fikir mübadiləsi aparıb. Bu prosesin universitetlərin və onların yetirdiyi mütəxəssislərin gələcəyinə böyük təsiri?n müxtəlif prizmalarla qeyd olunub. Məsələn, ADA Universitetinin prorektoru Fariz Şmayilzadənin fikrincə, sənaye və texnologiyalar o qədər sürətlə dəyişir ki, universitetlərin onlarla ayaqlaşa bilmir, geridə qalırlar: "Bu təkcə Azərbaycan deyil, bütün dünyada belədir. Mərkəbi bazarlarda hansı peşələri ələ keçirəcək? universitetlərin müəyyənliyi?dir?n? qədər vətəndaşları? dərziy?tdəyişir. Bugünkü təbə n?z?r? olaraq ixtisas seç?n təbə? h?min ixtisas üzr? təhsilini tamamladıqda? mərkəbi bazar?n?n təbə?bi yenilənir. Tutaq ki, mühəsibatlıqda?n dəyişəcək? hətta mühəsibatlıq ixtisas kimi 4 il sonra mövcud olacaqm? biz bunu bilmirik. Çünki robotlar?n süni intellektin inkişafı, proseslərin avtomatlaşdırılması?n ticarətdə?ndiki ixtisaslar?n 30-40 faizinin tamamilə sradan çəxaca? deyilir. Tutaq ki, otellərdə? qeydiyyat bölməsində?ki kadrılar? robotlar rahatlıqla? vətəz? ed? bil?r. Bunun artıq dünyada nümunələri d? var".

Çəqtisadç? ekspert Vüqar Bayramovun fikrincə, "innovasiya" deyəndə? əla sadəcə? robotların gəlməsidir: "Robot iqtisadiyyat? deyil bu. Robotlar bizim təbə?bi? üçün rəqibdir. Çünki onlar universiteti bitirəndə? h?m d? gələcəyin v? indinin robotu ilə rəqabət aparacaqlar. Almaniyada artıq robot menecerlər belə var. Robot iş adamları üçün daha cəlbədidir. Sadəcə? elektrik? robot təbə?bi olunan bütün iş yerin? yetirir. Gələcək universitet sadəcə? robot iqtisadiyyat üzrində? proqnozlaşdırılan v? formalaşan ali məktəb deyil".

Mütəxəssisin fikrincə, universitetlərimizin problemlilik?ti onları?n beyin mərkəzi kimi zəif formalaşmasıdır. Bir əali təhsil mütəssisi dövlət büdcəsində?n vətəzsaylı mənbələrdən əsəl? oldu? müddətdə? gələcəyin universiteti kimi formalaşabilməz. Burada korrupsiyanı aradan qaldırılmasında təhsilin keyfiyyətli olması anlamına gəlir. Bu, sadəcə? tərtiblərdən biridir: "O fikirlə razıyam ki, keyfiyyətli təhsil keyfiyyətli kadr təbə?bi edir. Bütün hallarda? mərkəbi bazar?n?n dəyişən təbə?binin n?z?r? alınması?na ehtiyac var. Universitetlər mərkəbi bazar?nda olan iştirakçılar?n deyil, mərkəbi bazar?n?n dəyişən təbə?bini proqnozlaşdırsa, h?m innovativ ixtisaslar? təkil edəcək?k, h?m d? beyin mərkəzli?rin? çevril? biləcək?lər".

Milli vətəhili Zahid Oruc süni intellektin inkişafı il? bəli? fikirlər? bigən? qalmayıb. O, pessimist həvali-ruhiyyə müəahid? etdiyini vurğulayaraq, robotların insana qalib gəl? bilməyəcəyini qeyd edib.

ADA Universitetində? Verilənlərin analizi Tədqiqat Mərkəzinin direktoru Abzəddin Adamov iş? bildirib ki, süni intellektin iqtisadiyyat?n bütün sahələrində? təbiiq tibb, hüquq, bank v? bəqa sahələrində? 90 faiz daha dəqiq nəticə?ld? edilməsinə? gətirib çəxaracaq. Onun sözlərinə? görə, rəqəmsal iqtisadiyyatda 3 əsas komponent var: KT-nin cəmiyyətə? çox yayılması, bütün mütəssislərdə? rəqəmsal mədəniyyətin olması, bütün cihazların bir-birinə bəli? olması, məlumattı mübadiləsi: "Süni intellektin inkişafı zaman?n təbə?bidir v? bizim ona münasib?timizdə?n əsəl? olmayaraq, onun inkişafı labüddür. Biz bu prosesdə? yaxından iştirak edib inkişaf?n bir parçasına çevriləcəyik, ya da indiyədək oldu?u kimi, bundan sonra da kənarda qalacaq".

Çevik kurikulumlar olmalıdır

Vətəziyyətə?n çəx?? yolu olaraq, belə bir fikir səsləndirilib ki, sürətlə dəyişən sənayenin təbə?blərinə? cavab ver? bilmək üçün çevik kurikulumlar olmalıdır. Fariz Şmayilzadə deyib:

Ki? Kurikulumları biz? mərkəzdə?n verilir v? onu dəyişmək üçün çoxlu prosedurlaşdırılır. Hətta bir kurikulumu dəyişmək üçün təbə?bi olunan müddətdə? sənaye bazar? da dəyişir v? yeni ixtisaslar ortaya çəx?".

Süni intellektin inkişafı il? bəli? müzakirələrdə? Amerikan?n Kaliforniya Universiteti nəzdində? Berkli Laurens Milli Laboratoriyasında çalşan azərbaycanlı alim Asfə Salamovun "Skype" vasitəsilə?ld? olunmuş müsaibəsi d? tədqim edilib. O, süni intellektin inkişafından danşaraq bildirib ki, bu istiqamətdə? intensiv işlər böyük tədqiqatlar həyətə keçirilsə? d?; hətə? heç kəs bilmir ki, bu, sözün əsl mənasında, süni intellekt? gətirib çəxaracaq ya yox? Yəni kompüter özü hiss ed? biləcəkm? Amma texniki təbiqlər artıq geniş yayıl?b v? böyük əirkətlərdən əni? istifadə edirlər. Kompüterlərin hissetmə? imkanları il? bəli? fikir d? birmənal? deyil. A. Salamovun fikrincə, bir qrup bunun böyük inkişaf əbə?bi olaca?na inansa da, bəqa bir kəsim hesab edir ki, insanlar?n gücsüzlüyü?n?sin? gətirib çəxaracaq. Hazırda tibbdə? kompüterin imkanlarındən əni? istifadə edildiyini vurğulayan azərbaycanlı alim kompüterin bir çox məsələdə?n, məsələn, xərçəngin diaqnozunu qoyulmasında h?kimdə?n yax?? bildiyini vurğulayıb. Biologiyada təbiq

etməklə istəsənlər də, həlləlik qəti qərar yoxdur. Kompüterin gələcəkdə ihsizliyə gətirib çıxara biləcəyi də problem olaraq aparılan tədqiqatların mövzudur.

Rəqəmsal texnologiyalar və bir-birindən radan çıxan peşələr

C.C.Valehov 2020-ci ildə tələbat olacaq peşəkar bacarıqlar siyahısını təqdim edərək vurulayb ki, həmin siyahıdan fiziki qabiliyyət tələb edən peşələrin sayının həmiyyətli dərcədən azalacağı görünür.

Dalət Muradov rəqəmsal texnologiyaların tətbiqinin bacarıq tələfinin də diqqət çəkib. Məsələn, bu tətbiq ona gətirib çıxarır ki, ucuz işçi qüvvəsi rəqabət üstünlüyünü təmin edən amil kimi tamamilə sradan çıxıb. Stehsalın inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yerləşdirən inkişaf etməi ölkələrin böyük müəssisələrini artıq onu öz ölkəsinə qaytarmaq fikrini dəyərləndirir. Bu tendensiyanı getdikcə güclənən cəmiyyət istehsalın inkişaf etməi ölkələrdə canlanacağı yüksək ehtimallardan dəyərləndirir. Muradovun sözlərinə görə, müasir texnologiyalarda rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi həmin məhsulların istehsalında maya dəyərini həmiyyətli dərcədən azaldacaq. Stehsalla bəli ikinci nəvəci məsələ budur ki, insanın orqanizminin fəaliyyətini təmin edən qida məhsullarının rəqəmsal texnologiyalar vasitəsilə istehsal mümkündür. Rəqəmsal texnologiya Azərbaycan kimi ölkələr üçün tarixi və təmin məli, ikinci dəfə verilməyəcək ənsdə. O əns dəyərləndirib biləcək yeganə qüvvə universitetlərdir. Azərbaycanda 4-cü inqilabın elementlərini tətbiq edilə bilən və rəqəmsal sənaye inqilabı. Azərbaycan surlu irəliləyən aparır. Burada universitetlərin baxın n formalaşmasında həlledicidir. Birmənalı olaraq, bu sahədə dövlətin dəstəyi olmadan iddianı reallaşdırmaq mümkünsüzdür. Düşünürəm ki, bu yeni fəlsəfə reallaşma bilər. Bunun üçün də universitetlər hərəkət keçməli və dünyada sənəqdan çıxan peşələri universitetlərə baxmaladı. Rəqabət qabiliyyəti olan sahələr birləşməlidir, çünki rəqəmsal texnologiyada kiçik və böyük iqtisadiyyatlar fərqlənir.

Fənlərə, yoxsa sahələrə?

Təhsil üzrə ekspert Etibar Əliyev bildirib ki, müasir tədqiqatçıların əksəriyyətinin yazılarında "məklə bazar" ifadəsinə rast gəlmək mümkün deyil. Artıq "tələbat cəmiyyəti", "tələbat cəmiyyətinin inkişafı", "tələbat cəmiyyətinin təkamülü" anlayışları ortaya çıxır. Ümumiyyətlə, universitetlərin dövlətə məklə bazarı, elmi cəmiyyətlərlə əlaqəli məklə bazarı kadrından daha çox fənlərə hazırlıq tələb edir. Kadr universiteti bitirəndən bir neçə il sonra onun hansı ali təhsil müəssisəsində təhsil aldığına həmiyyətli itirir. Öyrəndiklərini necə tətbiq etdiyi daha böyük həmiyyətli kəsib etməyə bəlləyir. "Universitet missiyası" adlı bir əsərdə qeyd olunub ki, universitetlər müəyyən proqramlar əsasında bilik verməli, mədəniyyətini müəyyən etməli, tələbləri elmi tədqiqatlara cəlb etməlidir. Sonra gözləməlidir ki, məklə bazarı ondan hansı kadrı tələb edəcək? Düşünürəm ki, universitetlərin həmin tələbi yerinə yetirməyə çalışmalıadı. Universitet qarşıсында iki məsələ var: ixtisaslar üzrə kadr hazırlığı və insanlararası münasibətlər üzrə niyə kommunikativ bacarıqların, kompetensiyaların inkişafı.

Ahlar əsgərov Etibar Əliyevdən fərqli olaraq fənlərə deyil, sahələrə elmin inkişafına üstünlük verdiyini deyib.

Transformasiyanın nüvəsində universitetlərin ədədə?

Cəsarət Valehov qeyd edib ki, mütəxəssislərimizin 50-60 faizi analoq iqtisadiyyat formuluna uyğun təhsil alıb. Həmin iqtisadi formula uyğun bilik və bacarıqlarla çalışırlar. Odur ki, növbəti 8-10 il ərzində transformasiyanın nüvəsində universitetlərin ədədəkləri maraqlıdır.

??dal?t Muradov m?s?l?y? münasib?tin? bildir?rk?n qeyd edib ki, söhb?t universitetl?rin bütövlükd? g?l?c?y? haz?r olub-olmamas?ndan gedir: “Bu i?in kim t?r?find?n h?yata keçirilm?s? sual predmeti deyil, nec? görülc?yi sual do?urur. Resurs çat??mazl??? real gerç?klikdir. Universitetin gücü mü?lliml?rin gücü il? ölçülür. Mü?lliml?r g?l?c?kl? ba?l? bax??lar?n? d?qiq ifadə ed? bilmirl?rs?, ?üb?siz ki, h?min universitet bu missiyan? yerin? yetir? bilm?z”.

??Muradov ?m?k bazar?nda mü?ahid? olunan problem? diqq?t ç?k?r?k deyib ki, r?qab?t?davaml? m?hsul istehsalç?s? olmayan?irk?t?l?rin t?l?bin? uy?un kadrl? yetidirm?k universitetin v? onun m?zunlar?n?n keyfiyy?t göst?ricil?rinin a?a?? dü?m?s? dem?kdir. R?qab?t?davaml? ?irk?t?l?rd?n is? t?l?b daxil olmur. M?s?l?n, müzakir?nin i?tirakç?lar?ndan olan Az?rbaycandak? BP ?irk?tind?n h?r hans? t?l?b daxil olmur. Bel? ?irk?t?l?r t?lim m?rk?zl?rind? pe?? haz?rl??? h?yata keçirir v? ehtiyac duydu?u kadrlar? haz?rlay?r.

?irk?t?l?r t?l?b?l?rin s?viyy?sind?n raz?d?r

Müzakir?l?rd? i?tirak ed?n BP v? “Az?rsun Holding” ?irk?t?l?rinin nümay?nd?l?ri deyib ki, son ill?r Az?rbaycan t?hsil mü?ssis?l?rind?n g?l?n t?l?b?l?rin s?viyy?sinin yüks?ldiyi mü?ahid? olunur.

Az?rbaycan Banklar Assosiasiyas?n?n s?dr? Zakir Nuriyev is? kommunikasiya v? ?T?üzr? bacar?qlar? olan müt?x?ssisl?r? bank sektorunda t?l?bat duyuldu?unu vur?ulay?b.

“Universitet c?miyy?t? yarad?c? fikir verm?lidir”

Mill?t v?kili Tahir Mirkiili üçüncü s?naye inqilab?ndan sonra universitetin missiyan?n?nd?yi?diyin? diqq?t ç?ç?kib: “H?tta sosial funksiyas? getdikc?inki?af etm?y? ba?lay?b. Universitet kadrlar? haz?rlamal?d?rm?? Bu sual?n cavab? bel? mübahis?lidir. Almaniyada s?nayed? i?l?y?nl?rin 70 faizinin ali t?hsili yoxdur. ?sveçr?d? i?? düz?l?nl?rin 80-81 faizd?n çoxu pe?? m?kt?bini qurtar?blar. Tan?nm?? Amerika universitetl?rinin ?ks?riyy?tinin t?l?b?l?rin? n?z?r ssalsaq, amerikal?lar?n orada say?n?n az oldu?unu gör?bil?rsiniz. M?n d? bu fikird?y?m ki, ba?ver?nl?ri bir k?nara qoyub universitet c?miyy?t? yarad?c? fikir verm?lidir, prosesin özün?n yarad?c?s? ola bilm?lidir”.

T?l?b?l?r oxumur: Kimdir günahkar?

BD BDU v? UNEC t?l?b?l?rinin f?all?q nümayi? etdirdiyi müzakir?l?rd? t?hsilalanlar? t?dqiqat yönümlülüy?n olmamas?ndan gileyl?nibl?r. T?l?b?l?r hesab edilir?r ki, t?crüb? daha çox olmal?d?r. UNEC-in g?nc mü?llimi Aqil ?izov m?mill?t v?kill?rin? müraci?t ed?rk? t?l?b?l?r? i? imkan? yarad?lmas? m?s?l?sinin qald?r?lmas?n? t?klif edib. Onun fikrinc?, h?ft?d? 20 saat i? imkan? yarad?lmaqla t?l?b?nin universiteti bitir?nd? art?q t?crüb?li müt?x?ssis olmas?n? t?min etm?k mümkündür.

T?l?b?l?rin universitet? q?bul olunduqdan sonra oxumamalar?n? UNEC t?l?b?si c?miyy?td? onlara t?lqin edil?n fikirl? izah? edib. “Universitet? gir? sonra oxumayacaqsan” dey?nl?r u? aqlara ?üurl?t?sir?dir. Onlar da sad?c? t?l?b? ad? qazanana q?d?r oxuyur, sonra universitet? qay?b dü?m?s?n dey? gedirl?r.

Universitetl?rin bir muxtariyyat?, bir rektoru...

Milliyyətçilikçi Fazıl Mustafa universitetlərin muxtariyyətə əlavə olaraq qeyd edib. O, universitetin nüfuzunda rektor Ədalət Muradovun "Universitetin gücü müəllimlərin gücü ilə ölçülür" fikri ilə razılaşmayaraq bildirib ki, universitetin siması müəllimdir, yoxsa rektordur. "Azərbaycan cəmiyyətinin yeni rektor obrazları nə qədər gəlməsi olduqca vacibdir. Rektorla universitetin atmosferi dəyişir. Həqiqət budur ki, hava olmayan yerdə nə ağıllı müəllim də boğulur".

Milliyyətçilikçi onu da deyib ki, xaricdən mütəxəssis olaraq yetiən azərbaycanlıların gəlib öz ölkəsində işləməklə istəməsi üçün mühit yaratmalıdır: "Dünyada gedən prosesləri çevik şəkildə Azərbaycan şərhatinə uyğunlaşdırıb, yeniliklərin ölkəmizdə eynisini, təkrarən yaradacaq hazırlıqla təbii qətiyyətə lazımdır. Bizim nəyisə kəşf etməklə potensialımız artıq inandırıcı deyil, bu sahədə çox-çox geridəyə. Nəyi daha çevik şəkildə tətbiq edə bilərik, onun üzərində düşünməliyik".

Bir sözlə, universitetlərdə muxtariyyət, sağlam rektor məsələsinə diqqət etməklə lazımdır.

Milliyyətçilikçi Tahir Mirki isə bu fikirdədir ki, mütəxəssislərin müəllimi, rektoru ilə yox, hansı universiteti bitirdiyi ilə marqlandırmaq. Harvard Universitetini bitirdiyini söyləyən kadrın müəlliminin kim olması heç kimi düşündürmür.

Universitet informasiya yox, bilik verməlidir

Müzakirələrin sonunda universitetlərin bundan sonrakı fəaliyyəti ilə bağlı təkliflər səndirilib. Ədalət Muradov bildirib ki, kadr hazırlıq mərkəzi bazarın tələbləsinə uyğunlaşdırılmalıdır: "Mərkəzi bazarın tələbləri kadrın yenidən hazırlanması, uyğunlaşdırılması, bilik və informasiyanın bir-birindən ayrılaraq bilik və bizim universitetlərdə tələbələri çatdırmaq daha çox informasiya deyil. Ona görə də müəllimlərimiz də, elə özüm də bir sual verirəm ki, tələbə auditoriyaya niyə gəlməlidir? Tələbə informasiyanı universitet gəlmədən, müəllimsiz də əldə edə bilər. Universitet informasiya yox, bilik verməlidir".

Fəriz Səmədzadənin fikrincə, universitetlərdə istiqamətdəyi təkliflər: "Birincisi, açaq onlayn kurslar təşkil olunmalı, ikincisi, sənaye və tədqiqatla birgə işləməlidir. Hazırda universitetlər qapalı müəssisələrdir. İnnovasiyalar, ixtiralar üçün açaq platformaya çevrilməlidir. Üçüncüsü isə pedaqoji üsullarda deyil, birtərəfli qaydada informasiyanı ötürülməsi deyil, interaktiv, qrup şəklində işləməklə, kommunikasiya bacarıqları inkişaf etdirilməlidir".

["Azərbaycan müəllimi"](#)